

-14- DHARMA

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 1

De Schijnbare Realiteit

Dharma is de natuurlijke orde, de wetmatigheid van het universum; de fysieke, psychologische en morele wetten die de creatie beheersen. Dharma is afgeleid van de wortel dhri, met de betekenis: dragen, ondersteunen, vasthouden, intomen, in stand houden, en “richten” of “leiden naar”. In afgeleide zin betekent het "wet" of "plicht".

Letterlijk betekent dharma: "datgene wat ons beschermt, datgene wat onze werkelijke natuur omvat". Het betekent ook: "de eeuwige weg" en "deugdzaamheid". Hiermee wordt bedoeld dat je beschermd voelt en kunt ontspannen als je dharmisch leeft, en dat je zelfrespect ervaart. Elke actie gedaan in de geest van dharma vermindert de grip van bestaande vasanas en voorkomt creatie van nieuwe vasanas.

Het principe van geweldloosheid.

De manier waarop wij dharma ervaren is via ons instinctieve gevoel van “goed” en “slecht”, gebaseerd op het principe van "wederkerige verwachting". Anders gezegd, hoe we hopen of verwachten dat anderen ons behandelen, is hoe we anderen zouden moeten behandelen. In de basis komt dharma neer op het "principe van geweldloosheid". Alle universele waarden zijn op dit principe terug te voeren. Dharmisch handelen betekent dat ik datgene doe waarvan ik weet dat het goed is om te doen, los van mijn persoonlijke voorkeuren. Ik betaal bijvoorbeeld mijn belastingen, alhoewel ik het geld liever in eigen zak zou houden, wat betekent dat er een principe is dat bepaalt wat ik doe en dat niet mijn gevoelens bepalen wat ik doe.

Dharma beschermt ons, daar het de natuurlijke orde van het totale actieveld (het bestaan) in stand houdt, zodat wij daarbinnen kunnen doen wat we te doen hebben.

Het Dharmaveld.

De term "dharmaveld" wordt gebruikt om te verwijzen naar het geheel van onpersoonlijke fysieke, psychologische en ethische wetten dat ten grondslag ligt aan de werking van het manifeste universum.

Fysieke wetten zijn bijvoorbeeld die van de zwaartekracht en elektriciteit. Welke religieuze of seculiere opvattingen je er ook op na houdt, deze wetten zijn onveranderlijk en algemeen geldend. *Psychologische wetten* zijn bijvoorbeeld die van logische argumentatie. En een ander voorbeeld: als iemand je een cadeau geeft, wat is dan de juiste respons? Als je welopgevoed bent zeg je “dankjewel”. *Ethische wetten* betreffen geweldloosheid, eerlijkheid, naastenliefde etc. Deze wetten of dharma's zijn een intrinsiek onderdeel van het bestaan en kunnen niet ontweken of tegengewerkt worden zonder dat dit consequenties heeft.

Vedanta

Dharma

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 2

De wetten van oorzaak & gevolg zijn onpersoonlijk en onschendbaar.

Je zou het dharmaveld kunnen vergelijken met een "intelligent ontworpen machine" die uit een ontelbare hoeveelheid componenten bestaat die alle bijdragen aan de werking ervan. In wezen zijn deze componenten de upadhis*, de namen en vormen die puur bewustzijn lijken te vermommen als iets dat het niet is, door het te doen voorkomen alsof puur bewustzijn verschijnt als de grofstoffelijke en subtiele objecten die zich in het schijnbare universum bevinden.

Het dharmaveld heeft een ingebouwd zelfregulerend vermogen. Het is een vloeiend geheel, in een constante staat van verandering, dat zichzelf zodanig kan aanpassen dat het zich kan helen, harmoniseren en herijken, telkens wanneer er onregelmatigheden in optreden. Elke actie die zich voordoet in het dharmaveld wordt geabsorbeerd binnen dat veld, hetgeen gebeurt doordat het veld zich zodanig kan reconfigureren dat het de resultaten van alle acties in zich kan laten plaatsvinden, terwijl het tegelijkertijd de balans en het welzijn van het gehele veld waarborgt. Anders gezegd, de door dharma gecontroleerde keten van oorzaak en gevolg borgt de werking van het systeem.

Het voorgaande betekent zeker niet dat we de ogen sluiten voor morele gruweldaden of dat we een confrontatie over een ethische grensoverschrijding uit de weg gaan. Het begrip van de wetmatigheid der dingen kan er echter voor zorgen dat onze mind niet verstrikt raakt in een emotioneel verhaal over wat zou en wat niet zou moeten zijn. Het kan verlichting brengen in de ongebreidelde boosheid, angst, en het ontroostbaar lijden dat veroorzaakt wordt door de overtuiging dat onrechtvaardigheid inherent is aan de wereld. Als we de wetmatigheden in dit universum begrijpen, dan kunnen we vanuit helderheid en met een open hart een gepaste respons geven.

De onpersoonlijkheid & onschendbaarheid van Dharma

VB: Vuur brandt, dus als je je vinger in een vlam steekt zul je je vinger branden. Wat ethische waarden betreft is het gevoel voor dharma (bijv. "goed en slecht") als het ware ingebed in onze programmering. Als we liegen, stelen, of iemand schade berokkenen dan voelen we ons schuldig en ervaren we stress in onze mind. Elke daad levert een bepaalde beloning of vergelding op.

_____ *

Upadhi: een begrenzend toevoegsel dat zijn kenmerken leent aan een ander object. Het doet het lijken alsof dat object iets is dat het niet is, of dat het object een kenmerk heeft dat het niet bezit. VB: als je een heldere bergkristal op een rode doek legt dan zal het lijken alsof de kristal rood is, omdat de kleur van de doek door de helderheid van de doorzichtige kristal heen zal schijnen. Ondanks het feit dat de inherente kleurloosheid van de kristal onaangestast blijft, lijkt het alsof de natuur van de kristal veranderd is. Op exact dezelfde wijze werkt het bij de Upadhi die we "lichaam-mind-zintuigen-complex" noemen, die puur bewustzijn lijkt te conditioneren en te doen verschijnen als een individuele persoon.

Vedanta

De drie soorten Dharma

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 3

Ook al is het volkomen duidelijk voor ons dat de situaties waarmee we geconfronteerd worden geen effect hebben op ons als puur bewustzijn, toch moet je als individu wel op een gepaste manier op ze reageren, gezien vanuit: (1) SAMANYA DHARMA, universele waarden; (2) VISHESHA DHARMA, onze subjectieve interpretatie en op de situatie toegesneden toepassing van de universele waarden; (3) SVADHARMA, persoonlijk dharma – onze persoonlijke verantwoordelijkheden en plichten.

1 – Samanya Dharma – universele waarden.

Universele menselijke waarden zijn ethische of morele normen die op iedereen van toepassing zijn. We hoeven deze waarden niet onderwezen te krijgen daar ze onderdeel van onze programmering zijn. In wezen zijn ze gebaseerd op het principe van "wederkerige verwachting", wat neerkomt op het weten dat ik anderen zou moeten behandelen zoals ik zelf door hen behandeld wil worden. De meest fundamentele universele waarde is "geweldloosheid". Alle andere waarden, zoals bijvoorbeeld eerlijkheid en niet stelen, komen voort uit deze basiswaarde.

2 – Vishesha Dharma – situationele waarden.

Universele ethische wetten zijn idealen die niet in elke situatie uitvoerbaar zijn. Als we ons bijvoorbeeld strikt zouden houden aan het principe van geweldloosheid dan zou de mogelijkheid om een levensreddende blindedarmoperatie bij iemand te doen uitgesloten zijn, daar het opensnijden van de persoon een gewelddadige actie zou zijn. Het zou het ook onmogelijk maken onszelf te verdedigen tegen een overvaller of verkrachter. In het uiterste geval zou het ons zelfs verbieden om te eten. Elke universele ethische waarde moet dus subjectief geïnterpreteerd worden, en zodanig toegepast dat het passend is in de betreffende situatie.

3 – Svadharma – persoonlijke plichten.

Vanzelfsprekend is het van belang dat we reageren op een manier die in lijn is met onze persoonlijke verantwoordelijkheden en plichten. Dit wordt beïnvloed door een combinatie van interne en externe factoren, zoals onze persoonlijkheid, sociale klasse, sociale positie, persoonlijke voorkeuren en geneigdheden en het culturele en historische milieu waarin we leven. Als we onze natuurlijke neigingen onderdrukken, reageren op een manier die niet in lijn is met onze persoonlijkheid, of simpelweg onze respons onderdrukken, dan zullen we niet alleen ongelukkig zijn doch zullen we ook – zeker in de confrontatie met uitdagende situaties – de kans missen onze vasanas te neutraliseren.

Vedanta

De vier fundamentele universele waarden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 4

1 – Geweldloosheid – Ahimsa.

Geweldloosheid is de meest fundamentele universele menselijke waarde en is diep ingebed bij ons allen. Het is de basis van dharma, de universele ethische wet en is gebaseerd op het principe van "wederkerige verwachting": ik wil niet gekwetst worden, dus ik weet dat ook andere mensen niet gekwetst willen worden.

De waarde van geweldloosheid reikt echter nog dieper. Het is een indicatie van de non-duale natuur van de realiteit: alles is één. De vormen waarin ik – het Zelf, puur bewustzijn – gemanifesteerd ben, omvatten niet alleen menselijke wezens, doch alle levende en niet-levende, voelende en niet-voelende entiteiten. De waarde van geweldloosheid heeft dus niet alleen betrekking op mijn relatie met andere mensen, maar ook op die met dieren, planten, en zelfs de niet verlevendigde aspecten van de wereld.

Ook al kunnen we rotsen, mineralen, lucht en water niet kwetsen, we kunnen wel het landschap verwoesten en inbreuk maken op het natuurlijke dharma of de rol van rotsen en mineralen binnen de context van de planeet. Evenzo kunnen we lucht en water zodanig vervuilen dat we indirect het principe van geweldloosheid schenden door het milieu – waar het gehele spectrum aan levende wezens voor zijn bestaan van afhankelijk is – te destabiliseren.

Het geweldloosheidsprincipe is niet alleen van toepassing op onze fysieke acties, doch ook op onze "gedachten" en "woorden". In het proces van het ontstaan van de manifestatie vindt de creatie plaats van het subtiele naar het grofstoffelijke. Met dit in het achterhoofd is het dan ook raadzaam om voorzichtig met onze gedachten om te gaan, daar deze veranderen in woorden en daden. Al onze acties – gedachten, woorden en daden – zouden aangestuurd moeten worden door één simpel principe:

" *Wees Aardig* "

Aardig zijn betekent niet dat we met een onoprechte glimlach rondlopen, nooit iets tegenspreken, of in een hoekje wegkruipen als we met een conflict geconfronteerd worden. We kunnen wel degelijk zeggen wat ons op het hart ligt en krachtig positie innemen met de erbij horende actie, zolang de intentie achter de actie in lijn is met wat ons geweten ons zegt dat het meest gunstig en het minst schadelijk is voor alle betrokkenen.

Het principe van geweldloosheid is ook van toepassing op de manier waarop we onszelf behandelen. Het komt maar al te vaak voor dat we anderen met vriendelijkheid en compassie bejegenen, doch dit niet aan onszelf doen. We geven onszelf op de kop voor de kleinste gebreken en saboteren daarmee onze inspanningen voor creatieve expressie en persoonlijke groei. Natuurlijk willen we eerlijk met onszelf zijn en karaktertrekken onder de loep nemen die onze belangen niet goed dienen, doch het is net zo belangrijk onze inherente goddelijkheid en goedheid te erkennen.

Vedanta

De vier fundamentele universele waarden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 5

2 – Waarachtigheid – Satyam.

Waarachtigheid betekent eerlijk zijn zowel naar anderen toe als naar onszelf. Het houdt het vermijden in van alle vormen van liegen, bedrog, misleiding en slinkse manipulatie. Dit lijkt nogal voor de hand liggend, doch deze waarde is onmogelijk te handhaven in absolute zin. Soms overtreft compassie namelijk eerlijkheid en moeten we goed nadenken over de mogelijke effecten van onze woorden in plaats dat we gedachteloos onze kritiek en klachten eruit gooien. Je hoeft je vriendin bijvoorbeeld niet per se te vertellen dat het nieuwe kapsel dat ze zich heeft laten aanmeten haar gezicht dik doet lijken. Als haar drankprobleem echter haar werk begint te beïnvloeden dan is misschien wel het moment daar, er een opmerking over te maken.

Je voordoen als iets dat je niet bent is een vorm van onwaarachtigheid. Schone schijn ophouden veroorzaakt onrust in de mind daar er een voortdurende angst is om ontmaskerd te worden. Een nog verraderlijker negatief effect hierbij is dat het de erkenning van onze ware natuur onmogelijk maakt. Het niet kunnen accepteren dat we inherent goed zijn is toegeven aan een grote onwaarachtigheid die ons zelfonderzoek ondermijnt.

Vedanta laat zien dat alle begrenzingsen die we denken te hebben slechts schijnbaar zijn, en dat onze ware natuur "onbegrensd puur bewustzijn" is. We hebben een rustige, vredige mind nodig om deze onthulling op waarde te kunnen schatten, een mind die ons accepteert zoals we zijn met alles erop en eraan, inclusief al onze schijnbare begrenzingsen dus. Dit is een belangrijke kwalificatie om succesvol zelfonderzoek te kunnen doen en ons te bevrijden van de begrenzingsen die ons lijken vast te zetten.

_____ *

Sat: "bestaan", of "dat wat is". | *Satya*: verwijst naar dat wat niet ontkend kan worden, dat wat niet verandert, waar niets aan toegevoegd of aan afgedaan kan worden. Het is dat wat altijd goed is, dat wat echt is: het Zelf, puur bewustzijn, Ik. | *Dat wat echt is*: (1) dat wat altijd bestaat en nooit verandert; (2) dat wat een onafhankelijk bestaan heeft; het is niet van iets anders afhankelijk voor zijn bestaan; (3) dat wat niet geloochend kan worden; dat waarvan niet beweerd kan worden dat het niet waar is.

Vedanta

De vier fundamentele universele waarden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 6

3 – Zelfbeheersing – Brahmacharya.

Bij zelfbeheersing gaat het erom een bepaalde mate van gezonde discipline uit te oefenen op lichaam en mind. Het kan betekenen dat we voor bepaalde tijd niet toegeven aan bepaalde zintuiglijke verleidingen teneinde vasanas te neutraliseren. Deze zelfbeheersing is zeker niet gelijk te stellen met zelfverloochening. Het is goed om matiging en bedachtzaamheid te betrachten met betrekking tot het toegeven aan onze verlangens, doch we hoeven ze niet te onderdrukken of te ontkennen, wat alleen maar contraproductief werkt voor onze spirituele groei.

De enige manier waarop we de bindende vasanas voor eens en altijd tot rust kunnen brengen is door de mechanismen ervan te begrijpen. Soms is het goed om in bepaalde mate toe te geven aan onze verlangens, doch tegelijkertijd dienen we een eerlijke inschatting te maken van de effecten die optreden na de vervulling ervan:

- (1) Geeft het werkelijk die mate van bevrediging die we ervan hopen te krijgen?
- (2) Wat is de impact ervan op onze fysieke gezondheid?
- (3) Wat kost het ons in termen van onze innerlijke rust?

Matiging is het sleutelwoord bij zelfbeheersing

Extreme acties zoals vasten, celibatair leven, in stilte zijn etc. kunnen behulpzaam zijn in het proces van het neutraliseren van bindende vasanas, doch moeten niet beschouwd worden als een doel op zich. Zodra dat gebeurt wordt de vasana waar het om gaat slechts op een ander object gericht in plaats dat het bindende effect ervan teniet wordt gedaan. Bovendien neigt de grote inspanning die vereist is om ascetische waarden na te streven er alleen maar naar om ons gevoel van individualiteit en “doenerschap” te versterken.

In essentie draait het bij zelfbeheersing om het cultiveren van een onthechte houding ten opzichte van zintuiglijke objecten en materiële bezittingen. Onthechting – een van de belangrijkste kwalificaties voor een spirituele zoeker – heeft niets te maken met onderdrukking of ontkenning. Het is een kalme objectiviteit die het resultaat is van een diep begrip van de inherente onmogelijkheid dat objecten ons permanente vrede en blijvend geluk kunnen geven.

Eens we van dit begrip doordrongen zijn zien we de dingen zoals ze zijn en wordt onze houding er een van onthechtheid naar objecten toe, waardoor onze aandacht niet langer naar buiten getrokken wordt, en we deze naar binnen gericht kunnen houden, zodat succesvol zelfonderzoek kan plaatsvinden.

De vier fundamentele universele waarden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 7

4 – Afwezigheid van bezitsdrang – Aparigraha.

Aparigraha – de afwezigheid van bezitsdrang/begerigheid – betekent (1) dat we geen behoefte hebben om allerlei objecten om ons heen te verzamelen (inclusief relaties) en (2) dat we de bereidheid hebben te delen wat we hebben.

Deze waarde is gebaseerd op het feit dat alles wat we hebben, gegeven is door Isvara, het dharmaveld. We hebben niets ervan zelf gemaakt en niets ervan is ons eigendom. We hebben er het rentmeesterschap over, dus het is onze plicht er voor te zorgen en er optimaal gebruik van te maken, zodanig dat het bijdraagt aan het welzijn van het grotere geheel.

Zodra we het eigendom van een object opeisen bezet dat object een plek in onze mind en vraagt het om aandacht. Bepaalde objecten die we associëren met veiligheid en plezier zijn weliswaar nodig voor onze fysieke overleving en mentale, emotionele gezondheid, doch in het algemeen kan gesteld worden dat hoe minder materiële dingen en sociale verantwoordelijkheden we hebben, hoe vredevoller onze mind zal zijn.

Aparigraha – de afwezigheid van bezitsdrang/begerigheid – heeft ook betrekking op de afwezigheid van een overdreven gehechtheid aan de personen of dingen waar we van houden. Aparigraha heeft hier te maken met een onthechte manier van “geven om”. Anders gezegd, ik hou van degenen waar ik van hou, doch ik ben niet van hen afhankelijk om me gelukkig te voelen, noch stimuleer ik dat zij afhankelijk zijn van mij. Bovendien ben ik me zeer wel bewust van het feit – speciaal van toepassing op ouders – dat mijn gezinsleden niet mijn eigendom zijn.

Naar kinderen en ouderen toe mag ik dan wel een beschermende verantwoordelijkheid hebben, doch het is niet aan mij om te beslissen wat zij met hun leven moeten doen. Ik kan mijn best doen om ze zo goed als ik kan te geven wat ze nodig hebben, en als ouder zal ik zeker de psychologische volwassenwording van mijn kinderen stimuleren door grenzen te stellen, consequenties te verbinden aan misdrijvingen en zal ik advies geven, doch daar houdt het op en moet ik er op vertrouwen dat het dharmaveld voor de rest zorg zal dragen, conform het prarabdha karma dat zich bij de ander uit wil werken.

Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat ieder van ons geïncarneerd is in de omstandigheden die de meest geschikte context zijn voor onze vasanas die zich willen uitwerken. Het zijn de omstandigheden die het meest geschikt zijn om onze spirituele groei te bevorderen. Als we begrijpen dat het dharmaveld vóór ons werkt en niet tégen ons, dan helpt dat om onthecht te blijven en "aparigraha" te beoefenen. We kunnen er immers van verzekerd zijn dat alles wat we nodig hebben naar ons toe zal komen en zo lang bij ons zal blijven als nodig is. Het vermindert de angstgevoelens, daar we ons dan immers aan niets meer vast hoeven te houden.

Dharmisch leven

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 8

Dharmisch leven om mentale puurheid en rust te cultiveren.

Een dharmisch leven is een leven dat in overeenstemming is met de natuurlijke orde van het universum, en is van vitaal belang om mentale puurheid en rust te cultiveren. Het is een leven waarin je anderen bejegt zoals je zelf door hen bejegend wilt worden: met "respect" en "voorkomendheid".

Als je je "svadharma" leeft dan zul je als je in een lastige situatie terecht bent gekomen het volgende doen:

- (1) Identificeren van de onwetendheid die de situatie heeft doen ontstaan.
- (2) Er met vriendelijkheid en compassie mee omgaan.
- (3) Tegelijkertijd ondubbelzinnig laten blijken niet mee te zullen werken aan welke adharma's actie dan ook, en ook anderszins er niet bij betrokken te willen zijn

Als je "samanya dharma" – de universele waarden – niet respecteert dan zul je meestal een gevoel van schuld ervaren. Bij het niet respecteren van "svadharma" zal het voelen alsof je jezelf verraadt en een toneelstukje opvoert. In beide gevallen is het belangrijk om nauwkeurig te bezien in hoeverre de grensoverschrijding beïnvloed wordt door een bindende vasana, en welke dit is. Dát er hier sprake zal zijn van een bindende vasana is onvermijdelijk. In alle eerlijkheid dient onderzocht te worden wat in deze situatie de issue is die om onze aandacht vraagt.

Dharmisch leven stopt het lijden

De persoonlijke waarde zien van universele waarden.

Het niet geassimileerd hebben van een universele waarde wil zeggen dat we die waarde niet volledig begrepen hebben in termen van ons eigen leven. We zien dan namelijk niet het voordeel dat dharmisch gedrag ons in die situatie zou opleveren. Zodra we zien dat een vredevolle mind en ultieme innerlijke vrijheid het onderliggende doel zijn van al ons menselijk streven, dan zien we de persoonlijke waarde van universele waarden en zullen we automatisch handelen in overeenstemming ermee. Als we ons bijvoorbeeld niet langer gedwongen voelen objecten te verkrijgen teneinde ons vervuld te voelen, dan hebben we geen moeite met delen, of zorg dragen voor anderen, en in het algemeen met het volgen van de spelregels. We weten dan dat "dharma" zorgt voor al onze basisbehoeften en dat de vervulling van geen enkele niet-essentiële behoefte ons de vrijheid kan geven die we al hebben.

Als we bovendien begrijpen dat de schijnbare realiteit voor zichzelf zorgt en dat de schijnbare realiteit bovendien slechts dat is – een schijnbare projectie binnen puur bewustzijn – dan maakt dit het ons mogelijk om onze best te doen dharmisch te blijven leven in eender welke situatie, terwijl we tegelijkertijd de dingen accepteren zoals ze zijn. Kortom, ook al blijft pijn bestaan – en blijft het een beroep op ons doen voor een passende respons – het lijden stopt.

Vedanta

Schending van Dharma

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 9

Dharmische grenzen worden overschreden door onwetendheid.

Onwetendheid over onze ware aard is de enige reden dat we dharmische grenzen overschrijden. We zijn bereid om universele waarden aan onze laars te lappen zodra bindende vasanas de controle overgenomen hebben en ons dwingen onze verlangens hoe dan ook te bevredigen. Ook al weten we dat het niet juist is wat we doen en dat het in sommige situaties zelfs schadelijk kan zijn voor onszelf en voor anderen, toch zetten we ons adharmische gedrag voort. Ons gevoel van incompleetheid is er immers nog altijd en we denken dat de bevrediging van de betreffende verlangens hier een einde aan zal maken. Daar bovenop komt nog dat de bindende vasanas door het herhaaldelijk toegeven eraan steeds krachtiger geworden zijn. En dit, samen met ons blijvende gevoel van incompleetheid, zorgt ervoor dat de vasanas onweerstaanbaar worden.

Het instinctieve gevoel van “goed en slecht”.

Het gevoel voor dharma is ingebed bij ons allen – het instinctief aanvoelen wat goed en wat slecht is – wat in essentie neer komt op de universele waarde van "wederkerige verwachting": “ik behandel jou zoals ik graag door jou behandeld wil worden”.

Het principe van geweldloosheid – waar dharma in essentie op neerkomt – is een waarde die zelfs criminelen beïnvloedt, hetgeen de heimelijkheid verklaart die betracht wordt terwijl ze hun misdaden begaan, alsmede de grote moeite die ze doen om deze verborgen te houden. Criminelen weten dat het fout is wat ze doen. Zelfs bij de meest geharde types wordt vrijwel altijd ontdekt dat hun verwrongen beeld van de wereld en hun schijnbare minachting voor moraliteit geworteld is in misbruik en onrechtvaardigheid waar zij als kinderen aan blootgesteld zijn geweest. Hun immoraliteit die er een gevolg van is, is niet geworteld in amoraliteit, doch eerder in de wrok die gekoesterd wordt over het hulpeloze slachtoffer dat ze zijn geweest van wat intuïtief aangevoeld werd als een verschrikkelijke overschrijding van dharmische grenzen, universele ethische waarden.

Schuldgevoel is ons alarmsignaal voor dharma schending.

Als het ons niet lukt om datgene te doen waarvan we weten dat het goed is om te doen dan komt er een schuldgevoel omhoog. Afhankelijk van de omvang van de schending van dharma kan het in eerste instantie misschien wel lukken om onze gevoelens te ontkennen, onderdrukken of te rationaliseren, doch de mind zal vrijwel zeker een bepaalde mate van onrust hebben waardoor het ervaren van een gevoel van vrede bemoeilijkt wordt. Het bevredigen van een dwingend persoonlijk verlangen ten koste van het naleven van een universele ethische waarde kan op de korte termijn misschien wel voldoening geven, doch op de langere termijn komt onvermijdelijk het emotionele ongemak op de voorgrond, het schuldgevoel.

_____ *

Immoreel: ingaand tegen de dharma. | Amoreel: niets met goed/kwaad te maken hebbend.

Vedanta

Schending van Dharma

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 14 – dharma | pag. 10

Psychische gespletenheid door dharma schending.

Als we dharmische grenzen overschrijden dan creëren we een gespletenheid in onze mind. Het is de gespletenheid tussen de "doener" en de "weter". Als we bijvoorbeeld liegen dan nemen we de rol aan van de doener, omdat spreken een actie is. Tegelijkertijd wéten we dat we niet de waarheid vertellen. We hebben onszelf nu opgedeeld in een "weter", een individu wiens waarden het in de ene richting stuwen en een doener wiens verlangens het een andere kant op richten. En daar het ego dat zich de mind toe-eigent niet weet waar te gaan, wordt het een strijd voor ons om iets te volbrengen in het leven.

Zelfs kleine inspanningen worden gesaboteerd. De "weter" besluit bijvoorbeeld om vroeg op te staan en te mediteren; de "doener" drukt het alarmsignaal van de wekker uit en blijft in bed. De "weter" wil graag meer groenten eten; de "doener" trekt een zak chips open. Het gevolg is dat we onszelf op de kop gaan geven, het gevoel krijgen een "loser" te zijn, ons wentelen in zelfmedelijden, en uiteindelijk woedend op onszelf worden en onszelf minachten.

Stel ik verkoop mijn huis, vertel de aspirant koper mooie verhalen, doch verzwijg een aantal niet zichtbare gebreken, teneinde zoveel mogelijk geld met de verkoop te verdienen. Is het geld dat ik extra verdien met het huis door oneerlijk te zijn de mentale onrust waard die het onherroepelijk veroorzaakt? Ik mag nu dan wel in staat zijn om bepaalde objecten te kopen die ik zo graag wilde hebben, maar ik heb een wig gedreven tussen "ik-de-weter" en "ik-de-doener". En daar het doener-deel in me heel goed weet dat het gelogen heeft en dharma daarmee overschreden is, heb ik een schuldgevoel. Dat schuldgevoel maakt dat ik minder kan genieten van de dingen die ik koop van het geld. Zowel het basisgevoel van geluk en een vredevolle mind als het onmiddellijke plezier over de verkregen winst is nu gecompromitteerd. Ik heb uiteindelijk meer verloren dan gewonnen.

Ironisch genoeg dient het overschrijden van universele ethische waarden om objecten te verkrijgen waarvan ik denk dat ze me gelukkig zullen maken alleen maar om mezelf nog ongelukkiger te maken. Alleen als we helder zijn over dit feit kunnen we de waarde inzien van acties die in overeenstemming zijn met dharma. En alleen dan zullen universele ethische waarden geassimileerd raken als mijn eigen persoonlijke waarden.